

PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATIAETH, 18/02/2025

YN BRESENNOL:

Cynghorwyr:

Anne Lloyd-Jones (Cadeirydd), Stephen Churchman, Annwen Hughes, Eryl Jones-Williams, Dewi Owen, Ioan Thomas, Edgar Wyn Owen, Beca Roberts, Sian Williams, Cai Larsen ac Anwen Jane Davies

Swyddogion yn bresennol:

Vera Jones (Rheolwr Gwasanaeth Democratiaeth ac Iaith), Iwan Evans (Swyddog Monitro), Sioned Mai Jones (Arweinydd Tîm Democratiaeth), Catrin Love (Pennaeth Cynorthwyol Gwasanaethau Corfforaethol), Mari Edwards (Rheolwr Dysgu a Datblygu), Cara Williams (Swyddog Datblygu Aelodau) ac Iwan Edwards (Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth).

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan y Cynghorwyr Arwyn Herald Roberts a Llio Elenid Owen ac Ian Jones, Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau o fuddiant personol.

3. MATERION BRYD

Ni chodwyd unrhyw faterion bryd.

4. COFNODION

Derbyniodd y Cadeirydd gofnodion cyfarfod blaenorol y pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 12 Tachwedd 2024, fel rhai cywir.

5. DARPARIAETH DYSGU A DATBLYGU I AELODAU

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Rheolwr Dysgu a Datblygu yn cyflwyno diweddariad o'r ddarpariaeth gan y gwasanaeth Dysgu a Datblygu i Aelodau. Eglurwyd bod saith maes hyfforddiant craidd wedi ei adnabod i Aelodau gyda'r teitlau craidd yma'n isafswm y mae pob Aelod ei angen i allu gwneud eu gwaith yn effeithiol. Amlygwyd fod y saith teitl craidd yma yn ymwneud â meysydd statudol y mae pob Aelod angen bod yn ymwybodol ohonynt pan yn craffu neu yn gwneud penderfyniadau.

Cyfeiriwyd at dabl yn yr adroddiad sydd yn dangos y canran o Aelodau sydd wedi cwblhau'r saith maes hyfforddiant craidd. Soniwyd nad yw'r targed o gael pob aelod i gwblhau'r saith teitl craidd wedi ei gyrraedd eto, ond fod cynnydd i'w weld yn y niferoedd sydd wedi cwblhau'r teitlau dros y flwyddyn ddiwethaf. Nodwyd fod cefnogi

Aelodau i gwblhau'r cyrsiau craidd yn flaenoriaeth ac mewn ymdrech i hwyluso hyn, mae recordiadau o'r saith teitl craidd bellach ar gael ar y fewnwyd aelodau. Eglurwyd mai'r gobaith yw fod hyn yn gwneud pethau'n haws i Aelodau gael mynediad i gwblhau'r teitlau craidd ar amser sy'n hwylus iddynt.

Diolchwyd i'r Aelodau am eu hymatebion i'r holiadur a anfonwyd atynt ym mis Medi 2024. Eglurwyd bod yr ymatebion o'r holiadur yn gymorth i swyddogion wrth ymateb i'r fframwaith hunan asesu i Gynghorwyr gan roi darlun o ddymuniadau a blaenoriaethau Aelodau o ran hyfforddiant.

Nodwyd fod rhaglen hyfforddiant eisoes wedi ei gyflwyno i'r Aelodau a bydd gwaith pellach yn digwydd dros y misoedd nesaf i'w phoblogi ymhellach yn unol â chanlyniadau'r holiadur a'r hyn mae'r adrannau yn dymuno ei gynnwys yn y rhaglen.

Cyfeiriwyd hefyd at hyfforddiant VAWDASV (Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin domestig a thrais rhywiol) fel un pwysig i'r Aelodau ei gwblhau. Nodwyd fod trafodaethau ar waith i'r pwnc hwn fod yn faes craidd i adlewyrchu y gofyn statudol a bod ambell i Gyngor cyfagos eisoes wedi dilyn y trywydd yma. Gofynnwyd i'r aelodau ystyried y cais i ychwanegu yr hyfforddiant yma fel hyfforddiant craidd ychwanegol.

Trafodaeth:

- Nododd Aelod fod enghreifftiau o ferched yn treisio dynion ac felly, er tegwch, fod angen ystyried hyn yn yr hyfforddiant VAWDASV. Mewn ymateb, esboniwyd mai merched yw'r canran sydd yn cael eu targedu fwyaf gan gam-drin domestig a thrais rhywiol ond cytunwyd gyda'r pwynt fod dynion hefyd yn dioddef. Nodwyd fod yr hyfforddiant yn cyfarch hyn yn ei gyfanrwydd.
- Gofynnwyd i'w wneud yn glir pa feysydd yw'r hyfforddiant craidd ac i ystyried gyrru e-bost yn atgoffa'r aelodau sydd ddim wedi mynychu'r rhain. Mewn ymateb, diolchwyd i'r Aelod am ei sylwadau ac eglurwyd fod gwaith ar fi'n cael ei wneud i sefydlu systemau clir er mwyn cyhoeddi'r wybodaeth am ba hyfforddiant mae Aelodau wedi eu cwblhau. Nodwyd fod y drefn newydd o gyhoeddi gwybodaeth am y niferoedd o aelodau sydd wedi cwblhau'r hyfforddiant craidd yn cychwyn ym mis Ebrill 2025.
- Nododd Aelod ei fod yn cytuno gyda'r cais i wneud yr hyfforddiant VAWDASV yn un o'r meysydd craidd ychwanegol ac eiliwyd hynny yn ffurfiol. Gofynnwyd i gynnwys nodyn yn egluro ei fod yn berthnasol i drais yn erbyn dynion hefyd.

PENDERFYNIAD

Derbyn yr adroddiad.

Argymhell ychwanegu hyfforddiant 'Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin domestig a thrais rhywiol' sy'n cynnwys trais yn erbyn dynion, fel maes hyfforddiant craidd.

6. DIWEDDARIAD AR Y GWAITH O RESYMOLI CYFLWYNO GWYBODAETH I GYNGHORWYR

Cyflwynwyd - adroddiad yn rhoi diweddariad ar y gwaith o resymoli cyflwyno gwybodaeth i Gynghorwyr gan y Rheolwr Democratiaeth ac Iaith. Nodwyd bod nifer o aelodau wedi mynegi eu bod yn boddi gyda'r holl geisiadau hyfforddiant a sesiynau briffio, a'u bod yn ei gweld hi'n anodd blaenoriaethu beth sydd yn bwysig. Eglurwyd fod gwaith wedi digwydd yn fewnol i sefydlu trefniadau penodol i gyflwyno ceisiadau ar gyfer sesiynau briffio a chyflwyno gwybodaeth i Aelodau.

Yn ogystal, esboniwyd bod gwaith yn mynd ymlaen ar resymoli'r rhaglen Dysgu a Datblygu Aelodau ac i ddatblygu'r rhaglen hyfforddiant. Nodwyd y bydd diffiniad clir ar gyfer beth yw'r saith hyfforddiant craidd a'r disgwyliad i bob Cynghorydd gyflawni'r rhain, a beth yw'r hyfforddiant ychwanegol, sef yr hyfforddiant tu allan i'r saith maes craidd.

Nodwyd fod sesiynau gwybodaeth hefyd ar gael i'r Aelodau gyda'r bwriad o gynnal sesiynau sydd yn berthnasol i holl Gynghorwyr Cyngor Gwynedd.

Esboniwyd bod gwaith yn digwydd i geisio gwneud gwell defnydd o'r Fforymau Ardal. Eglurwyd y bydd rhai materion yn cael eu cyfeirio at y Fforymau Ardal er mwyn caniatáu trafodaeth ar faterion lleol sy'n berthnasol i ardaloedd penodol. Bydd hyn y rhoi cyfle i aelodau holi cwestiynau a mynd tu cefn i bynciau yn fwy dwys.

Amlygwyd fod calendr y pwyllgorau yn eithaf llawn a bod adnabod dyddiad rhydd ble nad oes cyfarfod arall wedi ei drefnu wedi bod yn her. Nodwyd fod yr adran wedi penderfynu treialu trefn newydd o drefnu un dyddiad y mis ar gyfer cynnal sesiynau briffio ac un dyddiad y mis ar gyfer cynnal y rhaglen hyfforddiant. Nodwyd y bydd y dyddiadau yma yn cael eu nodi yn y calendr pwyllgorau fel bod yr aelodau yn ymwybodol ohonynt ymlaen llaw.

Trafodaeth:

- Nodwyd bod Fforwm Ardal Dwyfor wedi cael trafferth gydag amserlen y rhaglen mewn cyfarfod diweddar, gydag un eitem yn rhedeg dros yr amser dynodedig felly doedd dim digon o amser i gwblhau'r drafodaeth ar yr eitem olaf. Cydnabuwyd ei bod hi'n anodd mesur faint o amser mae pob eitem yn mynd i gymryd ac i ystyried cynnwys llai o eitemau ar y rhaglen i'r dyfodol.

PENDERFYNIAD

Nodi'r sylwadau a derbyn yr adroddiad

7. CALENDR PWYLLGORAU 2025/26

Cyflwynwyd calendr o ddyddiadau pwyllgorau'r Cyngor ar gyfer 2025/26 am sylwadau'r aelodau cyn ei gyflwyno i gyfarfod y Cyngor Llawn ar y 6ed o Fawrth, 2025. Nodwyd mai pwrpas y Calendr yw i gynorthwyo'r Cyngor, ei Aelodau a'r cyhoedd i gynllunio ymlaen ar gyfer dyddiadau ac amseroedd prif gyfarfodydd y Cyngor. Cyfeiriwyd at atodiad 1 sydd yn dangos y dyddiadau sydd wedi eu rhaglennu ar hyn o bryd gan nodi y gall cyfarfodydd eraill gael eu hychwanegu yn ôl yr angen.

Yn ychwanegol, nodwyd hefyd yn y calendr y dyddiad Sesiwn Briffio i Aelodau pob mis yn ogystal â Diwrnod Hyfforddiant misol, fel bod y Cynghorwyr yn cael digon o rybudd am y dyddiadau.

Trafodaeth:

- Gofynnwyd a yw'n bosib nodi ar yr holl eitemau yn y calendr beth yw'r opsiynau o ran mynychu'r cyfarfod, hynny yw a yw'r cyfarfod yn un rhithiol neu hybrid. Awgrymwyd y gellir ychwanegu blaenlythrennau i nodi beth yw ffurf y cyfarfod. Mewn ymateb, nodwyd y byddai'r tîm Democratiaeth yn edrych mewn i'r posibilïadau a diolchwyd am yr awgrym.

PENDERFYNIAD

Derbyniad yr adroddiad ac argymell Calendr Pwyllgorau 2025/26 i gyfarfod y Cyngor Llawn ar gyfer ei fabwysiadu.

8. CEFNOGAETH I GYNGHORWYR

PENDERFYNIAD

Nodi'r sylwadau a derbyn yr adroddiad.

Cyflwynwyd - adroddiad yn edrych ar sut mae'r Tîm Democratiaeth yn darparu cefnogaeth i Gynghorwyr a sut maent yn sicrhau fod y gefnogaeth sy'n cael ei ddarparu yn cwrdd ag anghenion y Cynghorwyr. Nodwyd bod holiadur bodlonrwydd wedi ei anfon i'r aelodau ym mis Rhagfyr 2024 yn gofyn am adborth ar y gwasanaeth sydd yn cael ei ddarparu gan y tîm Democratiaeth. Eglurwyd bod 36 o atebion wedi eu derbyn, oedd yn gynydd ar niferoedd flwyddyn ddiwethaf. Adroddwyd bod 97% wedi nodi fod y gwasanaeth yn 'dda' neu yn 'dda iawn' ac un wedi nodi ei fod yn 'dderbyniol' ond heb roi sylwadau pellach.

Adroddwyd fod ambell i sylw wedi ei dderbyn fel y dymuniad i dderbyn copïau papur o raglenni pob pwyllgor. Eglurwyd nad yw hyn yn bosib ar hyn o bryd yn dilyn penderfyniad y Cyngor Llawn i geisio lleihau ar bapur fel rhan o'r arbedion. Er hyn, nodwyd fod y tîm Democratiaeth yn barod i helpu unrhyw aelod sydd gyda phroblemau golwg ac felly yn gorfod derbyn copi papur. Nodwyd hefyd bod sylw arall wedi ei wneud ynglŷn â dymuno clywed am wybodaeth yn fewnol yn y Cyngor yn gyntaf, cyn darllen amdano yn y papurau newydd.

Yn ogystal, adroddwyd bod bwriad ceisio ail afael ar drefniadau i gynnal sgysrsiau un i un gyda 2 neu 3 Cynghorydd bob mis er mwyn trafod y gefnogaeth sy'n cael ei gynnig a chael gwell dealltwriaeth o'r rhwystrau i Gynghorwyr.

Trafodaeth:

- Nododd aelod ei bod wedi mynychu sesiwn ar y fewnrwyd aelodau yn ddiweddar gan nodi fod y sesiwn yn un diddorol ac wedi bod yn fuddiol iawn.
- Diolchwyd am yr adroddiad ac ei fod yn bositif iawn. Un sylw a nodwyd oedd y dylai cynghorwyr gael mynediad i ddatganiadau i'r wasg. Mewn ymateb, nodwyd fod hyn yn syniad da a byddai yn rhywbeth fydd y tîm yn edrych mewn iddo yn y dyfodol

9. CYFUNDREFN RHYBUDDION O GYNNIG

PENDERFYNIAD

Derbyn yr adroddiad.

Cyflwynwyd - adroddiad gan y Swyddog Monitro gyda'r amcan i roi crynodeb o drefniadau'r Cyngor i ymdrin â Rhybuddion o Gynnig ac yn benodol eu priodoldeb. Nodwyd ei fod yn esbonio'r cyd-destun cyfreithiol perthnasol, y trefniadau sydd mewn lle a'r arweiniad sydd ar gael i aelodau.

Nodwyd fod gan unrhyw rybudd o gynnig rym penderfyniad os yw'n cael ei fabwysiadu. Eglurwyd fod hyn yn golygu felly ei bod yn anodd i'r Cyngor fabwysiadu rhybudd oherwydd cynnwys. Er hyn, esboniwyd nad yw'n ceisio creu argraff y bydd pob rhybudd o gynnig yn cael eu gwrthod; os yw rhybudd o gynnig yn cael ei dderbyn ble mae cwestiwn ar ei briodoldeb, bydd y Swyddog Monitro yn siarad gyda'r Aelod

a'n ceisio cytuno ar addasu'r cynnig. Nododd y Swyddog Monitro ei fod wedi darparu canllawiau i gynorthwyo gyda'r weithdrefn hon.

Trafodaeth:

- Gofynnwyd os oes bwriad i gylchredeg yr adroddiad i holl aelodau'r Cyngor. Mewn ymateb, esboniwyd fod y canllawiau wedi cael eu cylchredeg i'r Aelodau, ac os o fudd, gall gylchredeg yr adroddiad iddynt hefyd er gwybodaeth.

Dechreuodd y cyfarfod am 1:00yp a daeth i ben am 2:00yp